

TERVEISET NAMIBIASTA

Vähän tietoa, paljon kiinnostusta ammattiyhdistystoimintaan

Teksti: Lottaliina Lehtinen

Muusikkojen liiton yhteistyö Namibian taiteilijaliitto ORUUANOn kanssa on edelleen voimissaan. Liiton puheenjohtaja ja lakimies osallistuivat heinäkuussa Windhoekissa järjestettyyn seminaariin, jossa keskusteltiin liiton toiminnan kehittämisestä sekä muusikkojen tekijänoikeuksiin ja sopimuksiin liittyvistä kysymyksistä.

AHTIVÄNTTINEN

Workshopin tunnelmaa. Sopimuskiemuroista kertomassa Ison-Britannian Keith Harris.

Edellisestä vierailustamme oli ehtinyt jo kuluu aikaa – lokakuussa 2005 toteutuneesta matkasta raportoitiin Muusikko-lehden numerossa 1/2006 ("Yhteistyötä ja avunantoa"). Kun aika tuolloin kului ministeritapaamisissa ja vierailuilla jäsenistön luokse eri puolille Namibiaa, vietettiin kaikki aika tällä kertaa tiiviisti samojen seinien sisällä, saksalaisten aikoinaan kaupunkiin perustaman Hotel Thüringer Hofin kokoushuoneessa.

Workshopin varsinaisena järjestäjänä ja koolle kutsujana toimi kansainvälinen muusikkojen liitto FIM, jonka jäseniä sekä ORUUANO että oma liittomme ovat. Tilai-

suuden päärahoittaja oli Ruotsin ammattiliittojen keskusjärjestö LO-TCO:n kehitysyhteistyöosasto, ja paikalla oli osallistujia myös Isosta-Britanniasta, Etelä-Afrikasta, Ranskasta ja Senegalista.

Tilaisuus järjestettiin heinäkuun lopussa, joten matkaan lähdettiin keskeltä suomalaista kesää. Namibiassa oli kuitenkin talvi, minkä huomasi lähinnä paikallisten käyttämistä talvitakeista. Koska lämpötila päivisin nousi yli 20 asteen, pärjäsi suomalainen edelleen kesävaatteissa. Yöksi lämpötila laski lähelle nollaa, ja taivas muuttui tähtikirkkaaksi jo heti iltakuuden jälkeen.

Kokoussali oli ensimmäisestä päivästä lähtien täynnä, ja osallistujamäärä tuntui päivä päivältä vain kasvavan. Osallistujien aktiivisuus ja kiinnostus käsiteltäviä aiheita kohtaan oli suunnaton, mikä muutti workshopin ohjelmarungon aikatauluineen hyvin viitteelliseksi. Salissa istuttiin päivittäin jopa aamukahdeksasta iltakahdeksaan.

Vain sata maksavaa

Viime käyntimme jälkeen ORUUANO on toiminut aktiivisesti taiteilijoiden aseman parantamiseksi. Liiton suhteet maan halli-

tukseen ovat käsittämättömän hyvät, ja valtioavustuksella maahan on perustettu muun muassa kansallinen taidetoimikunta The National Arts Council of Namibia, jonka puheenjohtajana toimii liiton pääsihteeri **Vincent Mwemba**.

Perinteinen ammattiliittotoiminta on kuitenkin edelleen suurten haasteiden edessä. ORUUANOn talous on alusta lähtien perustunut ulkopuolisten rahoittajien avustuksiin. Nyt tämä tuki on loppumassa, ja liitto on suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Liiton jäsenmäärä on 1 770, mutta toistaiseksi vain satakunta jäsentä maksaa jäsenmaksunsa. Toisaalta jäsenmaksut ovat niin alhaisella tasolla, ettei niillä rahoiteta liiton toimintaa, vaikka kaikki maksunsa maksaisivatkin.

Liiton jäsenistön keskuudessa jäsenmaksujen hoitamista ei pidetä lainkaan tärkeänä asiana. Erilaisia palveluja ollaan siitä huolimatta valmiita vaatimaan. Yksi workshopin keskeisistä teemoista oli liiton toiminnan uudelleenjärjestämisen suuntaviivojen luominen ja jäsenmaksujen merkityksen korostaminen, jotta liitto voi tulevaisuudessa toimia itsenäisesti, ilman ulkopuolista rahoitusta.

Taiteilijoilla on oikeuksia...

Tekijänoikeudet kiinnostivat namibialaisia valtavasti, ja osanottajien tiedon taso oli melko alhainen. Varsinaista järjestäytynyttä levy-yhtiötoimintaa ei Namibiassa juurikaan ole, vaan levyt tuotetaan omakustanteina tai kollegojen pienyritysten puitteissa. Usealla seminaarin osanottajalla oli kokemusta levyntekoprosessiin osallistumisesta ja sopimustoiminnasta.

Paikallisen tekijäjärjestön (NASCAM) edustaja osallistui seminaariin, mutta järjestön toimintaa kohtaan osoitettiin suurta epäluuloa – ilmeisesti ainakin osin aiheesta. Järjestö kerää korvauksia musiikin esittämisestä, ja toistaiseksi huomattavan suuri osa kerätyistä varoista tuntuu menevän hallintokuluihin. Musiikin esittäjien tekijänoikeusjärjestön (NAMRRO) edustaja oli kutsuttu paikalle, mutta jostain syystä häntä ei seminaarissa näkynyt. Järjestö on vasta toimintansa alussa eikä vielä tilitä rahaa taiteilijoille.

Olemassa oleva musiikkibisnes kärsii Namibiassakin piratismista. NASCAM käyttää sen kitkemiseen paljon voimavaroja, koska erillistä antipiracy-järjestöä ei maassa ole. Muutaman seminaariväelle esitellyn c-kasetin perusteella voi todeta, että piratismi näyttää Namibiassa pääosin yksittäisten ihmisten selviytymiskeinona eikä niinkään mafian hallinnoimana ammattimaisena toimintana. Yhtä kaikki, ongelma on olemassa ja hidastaa osaltaan järjestäytyneen liiketoiminnan syntymistä.

Levytyssopimuksiin liittyviä kysymyksiä seminaariväellä oli runsaasti. Vaikka maan tekijänoikeuslainsäädäntö on kunnossa ja

AHTI VÄNTTINEN

Lottaliina Lehtinen ja Banana Shekupe ihailevat liiton käyttöön annettua ulkoilma-areenaa.

LOTTALIINA LEHTINEN

Banana Shekupe, Ahti Vänttinen ja Vincent Mwemba.

takaa namibialaiselle muusikolle samat oikeudet kuin suomalaisella muusikolla on Suomen lainsäädännön puitteissa, on oikeuksien toteutumisen esteenä usein puutteellinen asiantuntemus.

...mutta onko heillä töitä?

Muusikkona ei Namibiassa itseään kovinkaan moni elätä. Ammattimaisesti toimivia keikkapaikkoja on maassa ja erityisesti pää-

kaupungissa muutama, mutta käytännössä suurin osa muusikoista hankkii elantonsa opetustöistä tai tekemällä jonkin muun alan töitä.

Osasyllinen tilanteeseen on kansallinen radio- ja televisioyhtiö, joka ei tue maan omaa kulttuuria. Suuri osa mediassa esitettävästä musiikista tulee Etelä-Afrikasta, mistä naapurimaan artistit saavat luonnollisesti myös tärkeää markkinointiapua. Toisaalta epäkohtana on musiikin opetus, joka

puuttuu monesta peruskoulusta kokonaan. Koulu ei kasvata paikallisen kulttuurin arvostamiseen eikä oman maan musiikin kuluttamiseen.

Paikallisen kulttuurin arvostamisesta ja merkityksestä keskusteltiin turismista vastaavan ministerin **Netumbo Nandi-Ndaiwathin** (Ministry of Environment & Tourism) johdolla. Hän kertoi, että musiikin koulutukseen ollaan lisäämässä resursseja, jos ja kun asiaan liittyvä esitys menee hallituksessa läpi. Ulkomaalaisen korvaan sä-rähti melkoisesti ministerin hehkutus siitä, miten maa tällä hetkellä rahallisesti hyötyy luonnonvaroistaan: paikallisia eläimiä huutokaupataan turisteille, jotka maksamaansa summaa vastaan saavat esimerkiksi kokea, millaista on metsästä kirahvi tai musta- eli suippohuulisarvikuono. Vaikka namibia-laiset tuntuivat olevan asiasta mielissään, uskon monen turistin maksavan mieluummin musiikkielämyksistä kuin täytetystä eläimen päästä.

Namibian väkiluku on maan pinta-alaan nähden pieni, joten elatuksen hankkiminen musiikilla on haasteellista. Kaikki olivat kuitenkin samaa mieltä siitä, että muusikoille on mahdollista järjestää nykyistä enemmän palkattuja esiintymistilaisuuksia. Maassa ei toistaiseksi ole esimerkiksi yhtään vakituista musiikkifestivaalia.

Naistaiteilijoiden oikeudet

Erityiskysymyksenä esille nostettiin naismuusikkojen asema. Vaikka naisen euro on meillä Suomessakin miehille maksettavaa euroa pienempi, ei Namibiassa suurimpana ongelmana ole raha, vaan ihmisten terveys. Afrikan mannerta kiusaava HIV/AIDS-epidemia koskettaa nimittäin erityisesti naisia. Ja vaikka meillä Suomessa taudin eteneminen voidaan lääkkehoidoilla jopa saada pysähtymään, on Namibiassa edelleen kysymys tappavasta taudista.

Tilastotietojen mukaan jopa 70 % maan 15–49-vuotiaista naisista on saanut tartunnan. Kaikkien aikuisten osalta sama luku on 20 %, joten tilastojen valossa kyse on erityisesti naisten taudista. Tilastot kuitenkin vääristävät totuutta, koska testeihin ei voi ketään pakottaa. Naiset testataan automaattisesti raskauden yhteydessä, kun taas miesten testaaminen on vapaaehtoista. HIV/AIDS-ongelman lisäksi esille nousi se, että useat naismuusikot ovat kokeneet ahdistelua työssään, jopa omien manageriensaholalta.

ORUUANOn piirissä todettiin, että media voisi yrittää valjastaa taisteluun naisten aseman parantamiseksi. Liiton puheenjohtaja **Banana Shekupe** ilmoittautuikin ensimmäiseksi osallistujaksi jäsenistön ideoimaan kampanjaan, jonka tavoitteena on mediahuomion kautta lisätä vapaaehtoista HIV/AIDS-testaamista. Liitto sitoutui myös saamaan aikaan tutkimuksen, jolla selvitetään naisten asemaa musiikkialalla.

AHTIVÄNTTINEN

Talvinen maisema pääkaupungista.

Naisten asemaa päätettiin tukea myös liiton omassa hallinnossa siten, että naiset saataisiin yhä enemmän osallistumaan liiton johtotehtäviin.

Toivoa on

ORUUANO tarvitsee ulkopuolista tukea voidakseen jatkaa toimintaansa, ennen kuin jäsenmaksujen perintä saadaan sille tasolle, että liitto voi sen turvin toimia. Toimiston palkat ovat maksamatta puolen vuoden ajalta, ja osa henkilökunnasta on jäänyt pois liiton palveluksesta. Myös viestintäyhteydet ovat katkenneet, koska liitolla ei ole varaa ylläpitää niitä.

Suomen Muusikkojen liiton piirissä on päätetty keskittyä sellaiseen projektiluonteiseen tukeen, joka todella parantaa liiton mahdollisuuksia kehittyä toimivaksi ja omavaraiseksi ammattijärjestöksi. Tällainen hanke on jäsenrekisterin ja mobiilikommunikointin integrointihanke, joka tulee edistämään jäsenistön ja liiton välistä viestintää sekä mahdollistamaan jäsenmaksuista muistuttamisen.

Lähitulevaisuuden tärkeitä hankkeita ORUUANOLLE on myös omien tilaisuuksien järjestäminen. Liitto on nimittäin saanut maan hallitukselta käyttöönsä suuren ulkoilma-areenan katsomoineen, mikä mahdollistaa varainhankintaa sekä oman esiintymistoiminnan että paikan ulosvuokrauksen kautta. Myös liiton toimisto tullaan tulevaisuudessa siirtämään areenan yhteyteen. Areenan toimintaan kohdistuukin jäsenistön piirissä huomattavasti motivaatiota ja odotuksia.

Vaikka seminaarin ohjelma oli asialistan

laajuuden vuoksi melko raskas, se osoitautui erittäin hyödylliseksi paikallisille toimijoille. Workshopin päätyttyä päällimmäiseksi jäikin toiveikkuus liiton tulevaisuutta kohtaan. Tälläkään kerralla matka ei meidän puoleltamme ollut pelkkää yksipuolista luennoimista, vaan vastalahjana mukaan tarttui jälleen paikallista elämäntoimintaa. Muutaman paikallisen muusikon sanoja lainaten:

”Meillä ei ole varaa vakuutuksiin, mutta ihmiset ovat meidän vakuutuksemme. Jos autat jotakuta, voit olla varma siitä, että hänkin auttaa sinua.”

”Meillä on erilainen käsitys perheestä kuin teillä. Ydinperheeseen kuuluu enemmän ihmisiä, ja jos yhdellä on töitä, kaikki selviävät.”